

DOI 10.33099/2618-1614-2024-25-2-22-28
УДК 355.43[(477):(470+571)]«2022/2024»

П. А. Мінсєв,

Національний університет оборони України,

В. С. Клименко,

кандидат політичних наук, доцент,

Національний університет оборони України,

В. В. Гнасевич,

ад'юнкт, Національний університет оборони України

Стратегічні аспекти російсько-української війни

Автори статті на основі аналізу російсько-українських відносин з моменту розпаду Радянського Союзу, поступового переходу російського керівництва від політичного тиску, економічного шантажу, інформаційних антиукраїнських кампаній до відкритого захоплення спочатку частини території, а згодом розв'язання широкомасштабної збройної агресії з метою знищення української державності, викладають погляди на стратегічні аспекти російсько-української війни, в тому числі пропозиції щодо стратегії перемоги, а також на найближчі плани на поточний рік.

Ключові слова: агресія, повномасштабне вторгнення, суверенітет, територіальна цілісність, стратегічні перспективи.

© П. А. Мінсєв, В. С. Клименко, В. В. Гнасевич, 2024

Постановка проблеми. Агресивні дії з боку Російської Федерації щодо суверенітету нашої держави від часу набуття Україною незалежності в 1991 р. проявлялися в різних формах і 24 лютого 2022 р. перейшли на етап повномасштабного збройного вторгнення з метою знищення державності України. Десять років на території нашої держави тривають бойові дії, третій рік Україна веде повномасштабну війну з переважаючим за багатьма стратегічними показниками агресором за захист свого суверенітету й територіальної цілісності. Свої зусилля наша держава має зосереджувати не лише на відбитті агресії, подальшому припиненні вогню та досягненні миру, а й на подальшій реалізації такої оборонної політики, яка би стримувала агресора в довгостроковій перспективі. Саме тому дослідження й аналіз стратегічних аспектів цієї війни є надзвичайно актуальним завданням для формування оборонної політики України.

Автори у викладеному нижче матеріалі зосереджуються на проблемі дослідження стратегічних аспектів війни з урахування аналізу оперативних завдань обох сторін.

На думку колишнього головнокомандувача Збройних Сил України Валерія Залужного, «...вкрай необхідно скористатися набутим досвідом, можливостями, наданими новими умовами війни, для максимального накопичення новітнього бойового потенціалу, який дозволить меншими ресурсами завдавати супротивнику максимальних втрат, зупинити агресію і забезпечити від неї Україну в майбутньому» [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведений огляд аналітичних публікацій з даної проблематики показує, що на сьогодні є ґрунтовні дослідження першого, «гібридного» періоду війни (2014–2022). На саміті НАТО у Варшаві 2016 р. була створена Платформа НАТО – Україна з протидії гібридній війні для співробітництва у сфері виявлення, вивчення і протидії гібридним загрозам. З урахуванням українського досвіду деякі питання стратегії протистояння агресору розкриті у працях вітчизняних фахівців у сфері національної безпеки [2, 3].

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну дещо змінило оцінку російської агресії відомими геополітиками [4] та експертами від сприйняття агресії як об'єктивного факту до безумовного засудження агресора. Проте питання стратегічних аспектів і перспектив війни на даний час аналізують передусім ті, хто безпосередньо забезпечує їх вирішення, – військово-політичне керівництво країн, прямо чи опосередковано задіяних у війні [5, 1].

Очевидно, що детальне дослідження цієї війни науковцями буде можливим після Перемоги. Тому дана

стаття – це певний внесок авторів у дослідження стратегічних аспектів найбільшої війни XXI ст.

Метою цієї статті є аналіз стратегічних цілей Росії та України перед початком вторгнення 24 лютого 2022 р. та їх досягнення станом на кінець другого року повномасштабної війни за рахунок вирішення оперативних завдань.

Основні питання, розглянуті в статті:

- стратегічна та оперативна ситуація станом на 24 лютого 2022 р.;
- стратегічні та оперативні перспективи Росії;
- стратегічні та оперативні перспективи України.

Виклад основного матеріалу. 5 лютого 2022 р. видання *The New York Times* у статті «США попереджають про жахливі наслідки, якщо Путін здійснить повномасштабне вторгнення в Україну», спираючись на прогнози багатьох західних експертів, анонсувало, що Росія близька до завершення підготовки широкомасштабного вторгнення в Україну. За оцінками американських військових та розвідки це могло призвести до загибелі або поранення до 50 тис. цивільних осіб, нейтралізації влади в Києві в найкоротший термін і початку гуманітарної кризи, коли до 5 млн біженців рятуватимуться від війни [6].

Росія давно намагається домінувати над українською незалежністю. Україна була частиною нині не існуючого Радянського Союзу, і частина її території впродовж століть перебувала під владою «східного сусіда». Протягом багатьох років нинішній російський президент заперечував державність України, написавши 2021 р. у розлогіму есе, що «росіяни та українці були одним народом», починаючи з кінця IX ст. [7]. Це далеко від істини, оскільки навіть у часи розквіту Київської Русі Москва ще не згадувалася в історичних документах. Українцям неприйнятним для путінського режиму є також прагнення України до членства в НАТО та ЄС.

Напруженість між Україною та Росією була помітна з моменту здобуття Україною незалежності в 1991 р. З тих пір Україна була однією з найсильніших держав – сателітів Росії, на яку впливали російські політики, олігархи та бізнес. Про це зазначали багато закордонних і вітчизняних експертів ще задовго до повномасштабного вторгнення.

«Демілітаризація та денацифікація» України 24 лютого 2022 р. були визначені Путіним як мета «спеціальної воєнної операції». Він обіцяв «захистити» українців від восьми років українського «знущання та геноциду», запобігти закріпленню НАТО в Україні, а також забезпечити нейтральний статус України.

Російське державне інформаційне агентство РІА «Новости» пояснило, що «денацифікація – це те саме,

що й деукраїнізація», – по суті, знищення сучасної держави Україна [8].

Занепокоєння почало зростати, коли російські військові почали скеровувати бойові підрозділи до українського кордону як на своїй території, так і в Білорусі. На початок лютого 2022 р., на думку військових експертів, до можливого штурму були готові 83 російські батальйонні тактичні групи чисельністю близько 750 військовослужбовців кожна [9]. Це становило приблизно 70% від того, що потрібно було для ефективного проведення повномасштабного вторгнення на територію України. Офіційні особи США заявили, що російська присутність уздовж кордонів України становить понад 100 тис. осіб, проте не надали доказів на підтвердження своїх оцінок російських сил [10].

Концентрація військ відбувалася абсолютно на всій території Російської Федерації та Білорусі вздовж державного кордону України. За офіційною інформацією російського керівництва, це було пов'язано з проведенням низки планових навчань та перевірки готовності збройних сил. Згодом на основі цих військ були створені ударні угруповання, які 24 лютого 2022 р. здійснили вторгнення на територію України.

Що стосується України, то коли стало зрозуміло, що Росія ймовірно готується до повномасштабного вторгнення, ситуація в нашій державі була такою:

- 47 тис. км² були окуповані Росією на сході України та в Криму з 2014 р., що становило приблизно 12,8% території України;
- для ведення бойових дій у складі угруповання для проведення операції Об'єднаних сил на сході України залучалася більша частина Збройних Сил України та інших складових сил оборони;
- Сили оборони України 10–20 лютого проводили навчання в різних регіонах держави, щоб підготуватися до ймовірного наступу російської армії;
- дедалі більших спроможностей набували Сили територіальної оборони.

Головним завданням, поставленим вищим військово-політичним керівництвом, була підготовка Збройних Сил України та інших складових сил оборони до всеохоплюючої оборони держави на суші, на морі, в повітрі, в інформаційному та кіберпросторі.

Таким чином, можемо констатувати, що процес підготовки Росії та України тривав безпосередньо до 24 лютого 2022 р.

У чому ж полягали стратегічні та оперативні перспективи Росії? На думку військових експертів та аналітиків, яку підтримують автори статті, головною стратегічною перспективою Путіна було захоплення України. Для її реалізації, ймовірно, планувалося провести стратегічну операцію, яка складалася з двох фаз. Під час першої фази, ймовірно, передбачалося виконання таких основних завдань:

- завоювання переваги в повітрі;
- дезорганізація системи управління військами (силами);
- швидкий наступ сухопутного компоненту з різних напрямків, захоплення територій і вихід на рубіж, який проходить уздовж лівого берега річки Дніпро;
- захоплення міста Києва.

Крім того, хоча Путін ніколи не говорив про це вголос, але на порядку денному було повалення уряду обраного Президента України. Володимир Зеленський сказав: «Мене ворог зробив ціллю номер один, мою сім'ю – ціллю номер два» [8]. За словами його радників, російські війська двічі намагалися штурмувати резиденцію Президента України в перші дні вторгнення, а надалі намагалися організувати низку замахів на життя голови держави.

Під час другої фази, ймовірно, передбачалося, використовуючи перевагу в повітрі, форсувати річку Дніпро та захопити більшу частину території України, вийшовши на рубіж Житомир – Вінниця – Одеса (рис. 1).

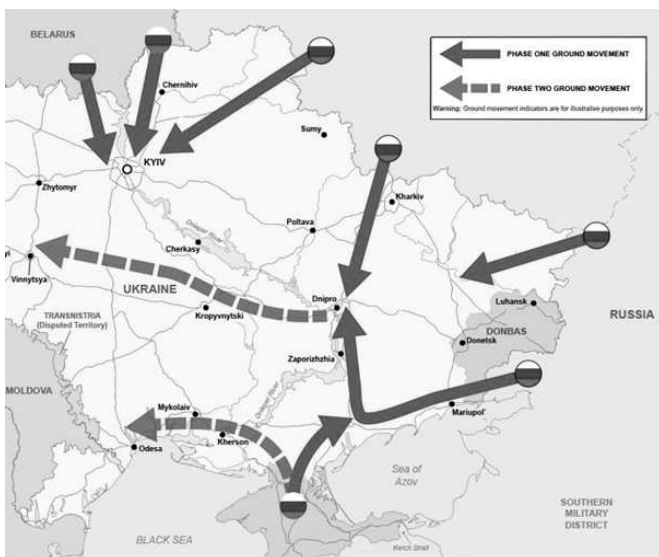

Рис. 1. Можливі напрямки вторгнення РФ в Україну [11]

Імовірно, стратегічна операція мала тривати до трьох тижнів.

Для завоювання переваги в повітрі та дезорганізації системи управління противником передбачалося нанесення масованих ракетних та авіаційних ударів по авіації на аеродромах, силах і засобах протиповітряної оборони, розвідки, радіоелектронної боротьби, об'єктах критичної інфраструктури, пунктах управління, районах зосередження військ, вузлах логістичного забезпечення, підприємствах оборонно-промислового комплексу. Саме це сталося 24 лютого 2022 р. і частково тривало протягом кількох наступних днів.

Одночасно з нанесенням повітряних ударів планувався перехід у наступ сухопутних угруповань військ для виконання поставлених стратегічних та оперативних завдань.

На півночі України метою наступальних дій були захоплення Києва, нейтралізація керівництва держави, створення передумов для продовження наступу в напрямку заходу України. Для здійснення цього задуму передбачалося проведення наступу з трьох напрямків:

- північно-західного з території Республіки Білорусь уздовж правого берега Дніпра з метою оточення столиці України з північного заходу, заходу і півдня;
- північного вздовж лівого берега Дніпра з метою оточення столиці з півночі та північного сходу;
- північно-східного по території Сумської, Чернігівської та Київської областей з метою блокування Києва зі сходу та південного сходу.

Для забезпечення швидшого захоплення Києва планувалося висадка повітряних десантів на аеродроми навколо міста. Таким чином, на думку багатьох експертів, захоплення столиці України планувалося здійснити за два-три дні.

Розглядаючи схід України, необхідно акцентувати увагу на тому, що значна частина Збройних Сил України та інших складових сил оборони була задіяна для проведення операції Об'єднаних сил. Це був ключовий фактор для визначення завдань у цьому регіоні. Імовірно, головною ідеєю російського керівництва, й із цим погоджуються експерти, було оточення найбільш боєздатного угруповання військ сил оборони з трьох напрямків: Харківського, Старобільського та Маріупольського. Для виконання цих завдань були задіяні ударні угруповання військ, створені на базі західного та південного воєнних округів, повітрянодесантних військ. На кінцевому етапі проведення першої фази стратегічної операції всі ці угруповання, ймовірно, мали оточити місто Дніпро. Таким чином, мало бути виконане завдання виходу на рубіж уздовж лівого берега річки Дніпро.

Стосовно південного напрямку зазначимо, що на території Криму під час підготовки були сконцентровані війська (сили) південного воєнного округу, повітрянодесантних військ, повітряно-космічних сил, Чорноморського флоту збройних сил Росії. Імовірними завданнями на південному напрямку були:

- перше – розвиток наступу в напрямку Мелітополя та подальше просування в напрямку Запоріжжя, Дніпра;
- друге – захоплення всієї території лівого берега річки Дніпро з південного напрямку, взяття під контроль основних мостів через Дніпро, створення умов для наступу на Одесу.

Додатково слід згадати про дії корабельного угруповання військово-морського флоту Росії, спрямовані на блокування військово-морських баз і портів України в акваторіях Чорного та Азовського морів, захоплення острова Зміїний, підтримку дій сухопутних угруповань та заходів з підготовки до ймовірної висадки морського десанту.

Отже, реалізація перелічених вище стратегічних та оперативних завдань дала б Росії можливість досягти запланованих результатів першої фази операції.

Слід підкреслити, що вагомим стратегічним прорахунком кремлівської влади була переоцінка суспільних настроїв в Україні. За висновками російських спецслужб, українці мали зустріти «визволителів» квітами, зважаючи на критичне ставлення до української влади. Проте критичне ставлення до влади – це норма демократичного суспільства, на відміну від авторитарної влади. Іншим стратегічним прорахунком була переоцінка впливу проросійської «п'ятої колони» на політичні процеси в Україні.

Отже, опис невдач Росії:

- завоювання переваги в повітрі не відбулося через низку факторів, передусім через недосягнення потрібного ступеня ураження запланованих цілей;

- на півночі України спроба захопити Київ за два-три дні зазнала невдачі, а ведення бойових дій у лютому-березні 2022 р. призвело до поспішного відступу ударних угруповань з території Київської, Чернігівської, Сумської областей з подальшим їх перегрупованням для нарощування зусиль на сході та півдні України;

- стрімкий наступ на сході України не дав бажаного результату, противник мав успіх щодо окупації майже всієї території Луганської області, тимчасово захопив територію Харківської та Донецької областей, але в подальшому був змушений відступити і закріпитися по адміністративному кордону Луганської області. Що стосується Донецької області, то агресору вдалося захопити й утримувати територію в районі Маріуполя, Волновахи;

- на південному напрямку противник мав успіх, ударні угруповання не лише виконали поставлені завдання, а й на деякий час змогли захопити і досить довго утримувати великий плацдарм на правому березі Дніпра, включно з обласним центром Херсоном. Проте під натиском угруповань Збройних Сил України вони відступили з правого берега Дніпра, що призвело до підризу росіянами спочатку Антонівського моста, а потім і греблі Каховської гідроелектростанції для унеможливлення контрнаступу Збройних Сил України на даному напрямку.

Усе перелічене свідчить про часткове досягнення Росією стратегічних та оперативних перспектив і їх коригування на даний момент. На думку експертів, зараз перспективами Росії є:

- максимально можлива оборона тимчасово окупованого півдня України;

- підготовки оборони в Брянській і Курській областях;

- нарощування зусиль для підготовки наступальної операції в Харківській області або з території Білорусі.

Російські стратегічні цілі війни вже змінювалися кілька разів залежно від «успіхів» на полях воєнних битв. Перед початком повномасштабного вторгнення це була «демілітаризація» і «денацифікація» України. За місяць після початку вторгнення після розгрому російських військ під Києвом та відступу з півночі України цілі путінської СВО стали менш амбітними. Головною метою було проголошене «звільнення Донбасу», хоча і в цьому Росія не досягла значних успіхів. Заявлене Путіним приєднання чотирьох українських областей, над якими Росія не мала повного контролю, було, радше, спробою компенсувати невдачі на полі бою.

Через рік війни Путін говорив про те, що Росія бореться за захист своїх «історичних кордонів» і «відновлює мирне життя на Донбасі та в Новоросії», стверджуючи, що південні території України є частиною його проекту так само, як і східні [8].

На початку 2024 р., після численних досить чутливих ударів по військових об'єктах і критичній інфраструктурі вже на території РФ, Путін оголосив нову стратегічну мету – створення своєрідної «демілітаризованої» зони з метою забезпечення території РФ від ракетних та авіаційних ударів.

Оскільки в повну перемогу Кремль уже не вірить, Росія може також спробувати реалізувати «корейський сценарій» з поділом України на дві ворожі одна одній держави.

Отже, на сьогодні агресор не відмовився від досягнення своїх цілей, продовжує ведення активних бойових дій як наступального, так і оборонного характеру.

Що стосується стратегічних та оперативних перспектив України, то ще з 2014 р. позиція України полягає у відновленні територіальної цілісності країни. До 24 лютого 2022 р. були здійснені чимало спроб для мирного врегулювання конфлікту на сході країни, що насправді призвело лише до погіршення ситуації. Росія одержала можливість підготуватися до нового періоду ескалації конфлікту і, як бачимо зараз, використала цей шанс для повномасштабного вторгнення на територію України. З початку повномасштабного вторгнення Україна наполягає на повному виведенні військ агресора з українських територій як основній умові досягнення миру. Така позиція підкріплена резолюціями Генеральної Асамблеї ООН, прийнятими за кілька днів після вторгнення та в першу річницю війни. 141 країна – член ООН підтримала Україну, це і визначає стратегічні перспективи нашої держави.

Території, по яких у лютому-березні 2022 р. Росією були завдані удари, наведені на схемі (рис. 2). Однак попри таку масованість передусім повітряних атак, що охоплювала всю територію країни, силами і засобами протиповітряної оборони вдалося не допустити завоювання противником переваги в повітрі і зберегти контроль над українським небом.

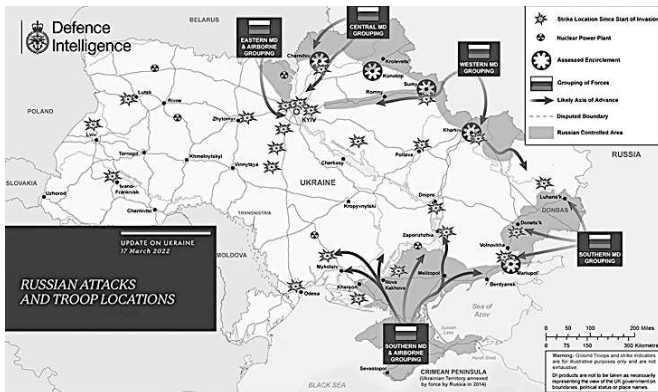

Рис. 2. Російські атаки і розташування військ [12]

Відновлення територіальної цілісності України планувалося досягти шляхом виконання низки оперативних і стратегічних завдань. Результати реалізації стратегічних і оперативних перспектив України можна визначити таким чином:

- успіхи – звільнення Київської, Чернігівської, Сумської, Харківської, Миколаївської областей, частини Херсонської області й міста Херсона, перехід Росії на більшій частині фронту до оборонних дій, підготовка сил і засобів Збройних Сил України та інших складових сил оборони до проведення контрнаступальних дій;
- невдачі – тимчасова втрата територій, по яких проходить сухопутний коридор з тимчасово окуповано-

го Криму до Ростовської області через тимчасово окуповані території Донецької та Луганської областей (рис. 3).

Зазначене свідчить про часткове досягнення Україною стратегічних та оперативних перспектив. Однак перехоплення ініціативи, підготовка сил і засобів для проведення контрнаступу, отримання, освоєння та ефективного застосування сучасного озброєння та військової техніки хоча й відбуваються в умовах жорсткого протистояння, проте вказують на подальші стратегічні плани України – повне звільнення тимчасово окупованої агресором території.

Які результати можна вважати успіхом Росії?

Удалося створити альтернативу Кримському мосту шляхом установаження сухопутного транспортного коридору від тимчасово окупованого Криму до кордонів Росії.

Крім цього, Путін назвав захоплення півдня України «значним результатом для Росії». Азовське море «стало внутрішнім морем Росії», заявив він, зазначивши, що цього не вдалося досягти навіть російському царю Петру I у XVIII ст. [8].

Проте неспровокована російська агресія показала міжнародній спільноті жорстокі і криваві наміри стосовно України в порушення всіх міжнародних норм і правил, що принесло значні іміджеві, санкційні та інші численні втрати самій Росії.

Під час вторгнення росіяни вчинили велику кількість воєнних злочинів проти мирного населення, знищили міста й інші населені пункти, що в підсумку дає підставу звинуватити Росію як державу в організації геноциду українського народу.

Проте саме військові поразки стали найслабшим місцем «другої армії світу». Як зазначають аналітики BBC News:

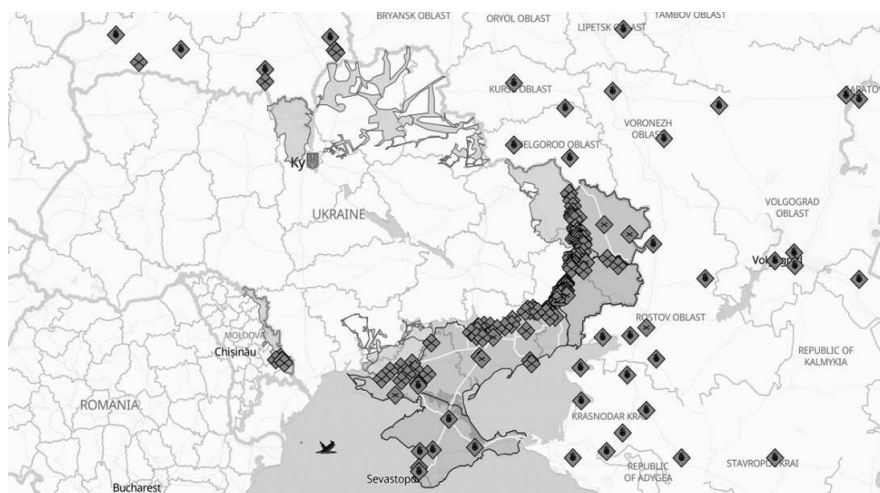

Рис. 3. Схема тимчасово окупованих та звільнених територій України (станом на 7 березня 2024 р., джерело: Deep State UA)

«...відступ 30 000 російських військ через річку Дніпро з Херсона в листопаді був стратегічним провалом;

56-кілометрова бронетанкова колона, яка загальмувала під Києвом на початку війни, була логістичним провалом;

...затоплення флагмана чорноморського флоту крейсера «Москва» було провалом оборони, як і вражаюча атака в жовтні 2022 року, після якої міст через керченську протоку закрили на кілька тижнів» [8].

І загалом загибель величезної кількості військово-службовців і втрати озброєння й техніки були провалом загальної стратегії ведення війни з боку Росії.

Разом з тим, деякі аналітики висловлюють стурбованість із приводу можливості Росії затягувати війну на триваліший період, ніж Україна спроможна нарощувати воєнні спроможності.

Чого досягла Україна?

Завдяки виконанню рішень керівництва держави, організації територіальної оборони та руху опору, героїчним діям особового складу сил безпеки та сил оборони план агресора на проведення «швидкої» війни був зірваний. Російські війська зазнали поразки на півночі України і суттєвих втрат на інших напрямках, втратили наступальний потенціал.

Допомога західних партнерів дала Україні змогу суттєво наростити свої оборонні й наступальні військові спроможності. Під час бойових дій зросла частка російських ракет, знищуваних силами української ППО, підвищилася ефективність ураження військових об'єктів ворога, розташованих у його тилу.

Звільнення від окупантів значної частини захоплених територій, у тому числі Херсона, дали підстави українському суспільству розширити масштаб воєннополітичних інтересів: не лише перемогти в російсько-українській війні, а й відновити територіальну цілісність України в міжнародно визнаних кордонах.

Стойка оборона українських міст, жорстокі бої на всіх ділянках фронту призвели до суттєвих втрат противника в живій силі та ОВТ, вичерпанню резервів, що змусило його знизити інтенсивність наступів.

Відновлення Україною контролю над островом Зміїний унеможливило присутність російських кораблів і катерів у північно-західній частині Чорного моря, розблокувало в цьому регіоні українські морські порти.

У результаті наступальних операцій Сил оборони України була звільнена від окупантів значна частина окупованих територій.

Згодом наступ Збройних Сил України, що розпочався в червні 2023 р. на південному фронті, зіткнувся з потужними оборонними укріпленнями росіян, в тому числі так званою «лінією Суровікіна» та великими площами замінованих територій. Росіяни використали всі можливості, в тому числі руйнування дамби

Каховського водосховища, що призвело до техногенної катастрофи, щоб зупинити наступ українських військ.

За 2023 р., попри інтенсивні бойові дії, суттєвого успіху в наступальних діях не досягла жодна зі сторін.

Проте за цей рік Україна провела як мінімум три вдалі операції на фронті [13]:

1. Завдяки застосуванню морських дронів по російських кораблях і ракетним ударам по військовій інфраструктурі в Криму росіяни змушені були відвести більшу частину флоту з Криму до Новоросійська, що дало змогу розблокувати маршрути морського експорту України.

2. На початку року росіяни почали наступальні операції на східному напрямку. Здобувши успіх у районі Соледача і Бахмута, російська армія зазнала важкої поразки під Вугледаром, втративши кілька колон техніки й велику кількість особового складу, в основному морської піхоти Тихоокеанського флоту. Пізніше росіяни потрапили у складне становище біля Бахмута, після звільнення українськими військами Андріївки та Кліщіївки. На півдні українські війська звільнили Роботине, створивши загрозу подальшого розвитку наступу.

3. Восени українські військові в складних умовах, за відсутності переваги в повітрі і в техніці, без підтримки річкового флоту і без понтонних переправ форсували Дніпро і створили плацдарм на лівобережжі Херсонщини. Сили оборони України продовжують утримувати цю невеличку ділянку землі на березі Дніпра, розраховуючи на подальше розширення плацдарму і стрімкого наступу в глибину окупованої частини Херсонщини.

Але слід завжди пам'ятати, якою ціною Україна відстоює свою незалежність.

За будь-якого розвитку подій на фронті стратегія України залишається незмінною: лише перемога, досягнення миру лише на умовах відновлення територіальної цілісності держави.

На думку колишнього (2021–2024) Головнокомандувача Збройних Сил України Валерія Залужного: «Досвід ведення бойових дій Збройними Силами України, особливо в 2022–2023 роках, є унікальним, і досі залишається лише нашим надбанням, а тому, невинно шукаючи шлях до Перемоги, зобов'язує нас постійно проводити ревізію наявних спроможностей, від яких залежить результат ведення бойових дій та шукати шляхи здобуття переваги над противником» [1].

Висновки. Що стосується найближчих планів на 2024 р., то, на думку авторів статті, керівництву сил оборони слід ретельно оцінити стратегію росіян, яка проглядається в їхніх намірах примусити Україну до переговорного процесу з досягнення миру на вигідних для Кремля умовах або затягнути воєнні дії на декілька років з метою врешті-решт перемогти за рахунок багаторазової переваги в людських ресурсах.

Аналіз дворічної боротьби України з російськими загарбниками свідчить, що, попри провал російського бліцкригу, успіхи українських військ у звільненні значної частини території, є невтішні перспективи переростання війни у збройну боротьбу на виснаження.

Досвід багатомісячних боїв у Бахмуті, Авдіївці показує готовність російського керівництва продовжувати кидати людей і техніку у бій без огляду на втрати. Україні недоцільно змагатися з росіянами в кількості жертв, оскільки ворог переважає в чисельності населення і може мати перевагу у тривалій війні на виснаження. Крім того, військово-промисловий комплекс Росії поки що спроможний забезпечувати армію достатньою кількістю озброєння, насамперед ракетно-артилерійського та БпЛА.

Україні краще відійти від «гри на виснаження» та шукати шляхи нав'язування ворогу умов ведення воєнних дій в найбільш не вигідних для нього умовах, щоб досягти перемоги в коротші терміни.

Найбільш не вигідною для противника ситуацією може стати великий наступ сил оборони України з виходом до Азовського моря, відрізанням сухопутного шляху до Криму, що в поєднанні з руйнуванням Кримського мосту може порушити логістичне забезпечення всього південного угруповання росіян та унеможливить ведення тривалого збройного опору.

Це можна досягти за рахунок забезпечення Сил оборони високотехнологічними засобами, покращення логістики, підвищення якості навчання воїнів і, як наслідок, опанування в найкоротші терміни нових спроможностей для ведення воєнних дій. Однією з найважливіших умов здобуття успіху вважається також запровадження дієвої системи ротації, що значно підніме моральний дух українських військ, особливо тих, які ведуть бойові дії безпосередньо на лінії зіткнення з ворогом.

Друге болюче для росіян становище може виникнути в разі вдалого завдання противнику масованих раптових ударів по об'єктах військово-промислового комплексу, критичної інфраструктури, передусім нафтогазової галузі, важливих комунікаціях без застосування дорогих в експлуатації та виробництві ракет і пілотованої авіації.

Отже, в сучасних умовах Збройні Сили України разом з іншими складовими сил безпеки та сил оборони держави мають набути спроможностей, які дадуть змогу не лише знищувати ворога, а й забезпечать існування самої державності.

Перелік літератури

1. Стаття Головнокомандувача ЗС України генерала Валерія Залужного: «Щодо сучасного дизайну військових операцій у російсько-українській війні: в боротьбі за іні-

ціативу» [Електронний ресурс] // Збройні Сили України. – Режим доступу : <https://www.zsu.gov.ua/2024/stattya-golovnokomanduvacha-zs-ukrayiny-general-a-valeriya-zaluzhnogo-shhodo-suchasnogo-dyzajnu-vijskovykh-operacij-u-rosijsko-ukrayinskij-vijni-v-borotbi-za-inicijatyvu>.

2. Горбулін В. Як перемогти Росію у війні майбутнього / В. Горбулін. – К. : Брайт Букс, 2021. – 243, [4] с.

3. Магда Є. Гібридна війна: вижити і перемогти / Є. Магда. – Харків : Віват, 2015. – 302, [1] с.

4. Богданьок О. Кіссінджер розповів про три можливі варіанти розвитку подій в Україні [Електронний ресурс] / О. Богданьок // Суспільне. Новини. – Режим доступу : <https://suspihne.media/256037-kissindzer-rozpoviv-pro-tri-mozlivi-varianti-rozvitku-podij-v-ukraini>.

5. 'Why Ukraine Matters' Remarks by Secretary of Defense Lloyd J. Austin III at the Halifax International Security Forum (As Delivered) [Електронний ресурс] : Speech : Nov. 19, 2022 : Halifax, Canada // U.S. Department of Defense. – Режим доступу : <https://www.defense.gov/News/Speeches/Speech/Article/3224089/why-ukraine-matters-remarks-by-secretary-of-defense-lloyd-j-austin-iii-at-the-h>.

6. Cooper H. U.S. Warns of Grim Toll if Putin Pursues Full Invasion of Ukraine [Електронний ресурс] / H. Cooper, D. E. Sanger // The New York Times. – Режим доступу : <https://www.nytimes.com/2022/02/05/us/politics/russia-ukraine-invasion.html>.

7. Стаття Володимира Путіна «Про історичну єдність росіян та українців» [Електронний ресурс] // Президент Росії. – Режим доступу : <http://kremlin.ru/events/president/news/66182>.

8. Кірбі П. Чи провалилася війна Путіна і чого Росія хоче від України? [Електронний ресурс] / П. Кірбі // BBC News Україна. – Режим доступу : <https://www.bbc.com/ukrainian/features-64788916>.

9. As U.S. predicts Russia could seize Kyiv in days, diplomatic efforts set to intensify this week [Електронний ресурс] / R. Pannett, A. B Wang, R. Dixon, K. DeYoung // The Washington Post. – Режим доступу : <https://www.washingtonpost.com/world/2022/02/06/ukraine-russia-military-putin>.

10. Stewart P. Russian forces at 70% of level needed for full Ukraine invasion, U.S. officials say [Електронний ресурс] / P. Stewart, H. Pamuk // Reuters. – Режим доступу : <https://www.reuters.com/world/europe/russian-forces-70-level-needed-full-ukraine-invasion-us-officials-2022-02-05>.

11. Intelligence Update: Russia retains a significant military presence that can conduct an invasion without further warning [Електронний ресурс] / Ministry of Defence // X. – Режим доступу : <https://twitter.com/DefenceHQ/status/1494315294382297091>.

12. The illegal and unprovoked invasion of Ukraine is continuing [Електронний ресурс] / Ministry of Defence // X. – Режим доступу : <https://twitter.com/DefenceHQ/status/1505498948177432576/photo/1>.

13. Черниш О. Перемоги і поразки України в 2023 році [Електронний ресурс] / О. Черниш // BBC News Україна. – Режим доступу : <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cuxvnl19neo>.